

Sírkő és kakaó

BEMUTATÓ A THÁLIA STUDIÓBAN

Hacser Józsa és Harsányi Gábor

MTI foto — Tormai felv.

Bármilyen furcsán, groteszkül hangzik is a cím, **Eörsi István** bebizonyítja, hogy a sírkő valóban nem esik messze a kakaótól. Azaz, éppen az a baj, hogy messze esik: sokat kell hordani a kakaót és semmi remény a sírkőre. Ennek a bérlőtársi tragikomédiának ugyanis az — az egyáltalán nem fontos — cselekményváza, hogy az eltartási szerződést aláírt fiatal házaspár már tizenöt esztendeje hordja az elpusztíthatatlan öregasszonynak a kakaót, bízva abban, hogy egyszer csak sírkő kerül annak feje fölé, s akkor övék lesz a lakás.

Az öregasszony viszont nem pusztul el, mert ő nem egy igazi öregasszony, ő mindannyiunk kegyetlen, konzervatív, basáskodó, bennünket kihasználó, megalázó nagyanyja. Ő ugyanis egy abszurd öregasszony, s ki-ki tetszése szerint nevezheti Múltnak, Maradiságnak, az emberi ségen terpeszkedő Rossz Szellemnek, Látomásnak — ahogyan egyszer a darabban is nevezik —, vagy éppen a nagyon konkrét történelmi analógiák nyomán bizonyos személyekkel is azonosítható. A már a vezetéknévükben is Pitiéknek elkeresztelt bérlőtársak viszont az átlag kispolgárok — ami egyáltalán nem azonosítható egy, vagy néhány foglalkozási ággal. Ez az átlag kispolgár rétfeg, s szabadulni szeretne rémséges „jótevőjétől”, mivel azonban fél, iszonyodik mindenféle cselekedettől, saját maga felszabadítását is csak közvetve, a szándékos véletlenektől reméli. S ha aztán valóban véletlenül meghal az öregasszony — itt válik félelmetessé **Eörsi** komédiája —, kiderül, hogy már élni sem tudnak nélküle.

A szerző nagyon jól választotta meg az alapszituációt, hiszen a legrokonszenvesebbnek tűnő eltartási szerződésben is valóban ott a félelmetes abszurditás: a fiatalok mindig a leggondosabb ápolást vállalják, mikor valódi érdekeik az ápolat gyors elpatkolásához fűződnek. A realitásnak — s nem is oly ritka realitásnak — ez a kemény talaja jó elrugaszkodási lehetőséget adott az írónak, hogy színpadi parabolájában érdekes, szellemi tornamutatványokat végezhesen az érdek, a félelem, a hata-

lom, a hasznosság és egy sor más gondolat révén. Ezek a mutatványok kecsesek, jól kivitelezettek — talán csak a rendőrnő-komplexusa vaskosabb, mint a darab egésze — és igen szórakoztatóak. Külön „látványossá” teszik ezeket a szellemi flick-flackokat és hátra-szaltókat a dialógusoknak olyan ugrásai, amikor Pitiék bérlőtársi gondjaikat versben, vagy egyenesen klasszikusok soraival fejezik ki, máskor meg songokban summázzák a tapasztalatok tanulságait.

Léner Péter a Thália Stúdió körülményeihez kitűnően alkalmazkodva rendezte a darabot. A nézőt mintha a két képzeletbeli bérlőtársi szobába invitálták volna meg. Semmi fölösleges játék a szokatlan színnel, ott vagyunk a szereplők között, de úgy, mintha nem lennénk ott, s talán ez a legnagyobb dicséret. A színészeket — mint mindig — ezek a körülmények a legszuggesztívebb azonosulásra kell, hogy inspirálják. A legjobban talán **Hacser Józsa**-nak sikerült ez. A mai asszony és az abszurd szituációkba került szavaló-éneklő nő hangján egyforma természetességgel szólal meg. Minden mozdulata — a groteszk is — egy meghatározott belső karakter külső megnyilvánulásának hat. **Harsányi Gábor** főiskolai hallgató számára rendkívül magas volt a nézők közelségének mércéje. Tehetségét és eredetiségét mutatja, hogy jórészt „megugrotta” ezt a magasságot, imitt-amott volt csak észrevehető némi külsődlegesség színészi eszközeiben. **Komlós Juci** öregasszonya búbajosán kedves, talán egy kicsit túlságosan is kedélyes. Nem arról van szó, hogy a kedélyesség ellentmond az abszurd öregasszony figurájának, hanem arról, hogy ez a kedélyesség csak úgy fogadható el, ha ezzel még jobban aláhúzzatik félelmetessége. Ez az öregasszony nem volt eléggé félelmetes. **Kozák András**nak az orvos epizódján kívül a postás szerepe jutott, akit hatáson keltett életre. **Horváth Teri** is megfelelt mint rendőrnő. Külön szólni kell **Lendvay Kamilló** zenéjéről: hangzásaiban Pitiékhez alkalmazkodott, a songok muzsikája mégis a darab groteszk jellegét erősítette.

Bernáth László